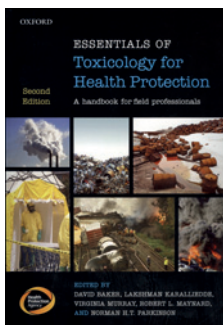

Blandet om miljørettet helsevern

David Baker, Lakshman Karalliedde, Virginia Murray et al, red.
Essentials of toxicology for health protection
 A handbook for field professionals. 2. utg.
 353 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2012. Pris GBP 35
 ISBN 978-0-19-965254-9

Denne boken er skrevet for et kurs ved King's College i London med samme navn som boktittelen. Kurset kom i stand som følge av opprettelsen av Health Protection Agency (HPA) i Storbritannia i 2003, da det viste seg at det var et behov for skolering av de som ble ansatt der. Health Protection Agency har ansvaret for overvåking av det ytre miljøet med hensyn til forurensning av jord, luft, vann og mat. Dette er andre utgave, og teksten har gjennomgått en omfattende revisjon etter innspill fra kursdeltakere. Boken er også ment å være en håndbok for alt inspiserende personell, og mange av forfatterne har tilknytning til Health Protection Agency.

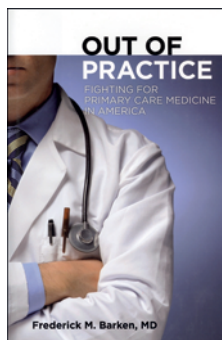
Forfatterne gir en basal innføring i toksikologi og i fagets praktiske bruk med hensyn til forurensning i mat og ytre miljø. Siden boken er skrevet også for personell uten medisinsk bakgrunn, er det tatt med et tillegg på 48 sider med grunnleggende medisinsk kunnskap. Det er fire deler. I den første delen gir forfatterne en innføring i toksikologifaget. Den neste omhandler noen praktiske bruksområder (informasjonsinnhenting, håndtering av kjemiske ulykker, økt individuell mottakelighet og arbeidstoksikologi). I den tredje delen blir fagets rolle ved forurensning av luft, jord, vann og mat presentert. I den siste delen gir forfatterne praktiske eksempler på miljøtoksikologiske utfordringer: CO-forgiftning, tungmetaller, pesticider, tradisjonell medisin, kjemiske stridsmidler, forbrenning og nanomaterialer.

De enkelte kapitlene har ulike forfattere, og både språklig og innholdsmessig er det store sprik mellom kapitlene. Noen er informative, også for meg, andre er overfladiske og gir mest informasjon om det aktuelle regelverket som gjelder i Storbritannia. Det finnes noen historiske glimt og flere praktiske eksempler, noe som er med på å gjøre boken lettere å lese. For oss her til lands er teksten vel mye myntet på praktikere i Storbritannia, og den er for basal og ujevn til at jeg kan anbefale den til alle norske leger. For dem som måtte være i starten av en karriere innen miljørettet helsevern, kan den likevel ha en viss interesse, men mye av informasjonen finnes lett tilgjengelig andre steder.

Håkon Lasse Leira

Arbeidsmedisinsk avdeling
 St. Olavs hospital

Allmenntmedisinens forvitring i USA

Frederick M. Barken
Out of practice
 Fighting for primary care medicine in America.
 244 s. New York, NY: Cornell University Press, 2011. Pris USD 27
 ISBN 978-0-8014-4976-5

Dette er en engasjert kavalkade over trendene som truer amerikansk primærmedisin og dermed samfunnets funksjonsevne på lengre sikt, skrevet av en avhopper som elsker faget. Tross forskjellene mellom amerikansk og norsk virkelighet er det lett å følge resonnementene, forankret i eksempler, pasientfortellinger og forskningsresultater. Barken drev en travel solopraksis før han som 50-åring la inn årene, frustrert over rammevilkår som hindret ham i å bruke oppmerksomheten på det som ga legeyrket mening og kvalitet, nemlig det personlige forholdet til enkeltpasienter – «en merkelig amalgam av empati og autoritet, trøstende opptreden og rolig gemytt, vilje til å være pasientens advokat og en familiaritet som nærmer seg vennskapelighet, men ikke helt. Nitti prosent av god primærmedisin er å vise interesse for pasienten, hvor pussig det enn måtte høres». Dette er den røde tråden i Barkens kritiske fortelling. Allmenntlegen som grunnmur i helsevesenet trues av en økende konflikt: Pasientene blir eldre og sykere i mer spredte familier, og de trenger en primærlege de har nær relasjon til over tid, en som bryr seg. Samtidig endres samfunnet raskt, og oppdragsgiverne forventer moderne høyteknologisk hurtighet og feilfri effektivitet – i et fagfelt hvor oppgavene aldri har standardløsninger, og som, i mangel på opprusting, vakler under vekten av stadig mer uheldige og misforståtte krav og plikter.

Som med bil og datamaskiner er samfunnsmedlemmene avhengige av primærmedisin uten å vite hva som er under panseret, skriver Barken. Uvitenhet hos brukere og myndigheter fører til undervurdering, feilbruk og overbelastning av allmenntlegen. Fagets kjerne – den tillitsfulle lege-pasient-relasjonen – drukner i meningsløs defensiv medisin, ørkesløst byråkrati og krav fra usikre pasienter som skremmes og forføres på et viltvoksende helsemarked.

I det første av ni kapitler gir forfatteren et levende bilde av primærlegens hverdag, inkludert de usynlige aktørene: legemiddelpusherne, myndighetene, helseforsikringsselskapene og erstatningsadvokatene. I kapittel 2 skisserer han hvordan 80 millioner amerikanske «baby-boomere», født etter den annen verdenskrig, utgjør en geriatrisk utfordring som USA ikke kan håndtere anstendig uten dramatisk å styrke primærhelsetjenesten. En av 45 amerikanere vil om noen år være dement, og kognitivt svekkede mennesker og deres pårørende trenger stabilitet og fagfolk som kjenner dem. I de påfølgende kapitlene utdyper Barken problemer som vi allerede strever med også i Norge: polyfarmasi og «polydoctoring» skaper kaos og manglende koordinering av utredning, informasjon og behandling. Mangel på kompetente generalister i helsevesenet gir «partialistene» unødige dominans, med ulike varianter av faglig tunnelsyn som smitter over på pasientene og nærer opp under forbruksmentalitet og «kelnermedisin».

I disse tider er også norsk allmenntmedisin i støpeskjeen. Myndighetene, legene og pasientene har motstridende forestillinger om primærmedisinens potensial og tåleevne. Denne boken fra et land vi helst ikke vil sammenlikne oss med, har innsikt å by på – om noen ønsker slikt.

Edvin Schei

Universitetet i Bergen